

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 30 (1943)

Artikel: JI misteri de Caumastgira
Autor: Halter, Toni
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882163>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Il misteri de Caumastgira

da Toni Halter

«Va agli giavel, ti caura putana,» grescha il Risch sco sch' el fuss ord grazia e sdermeina siu fest suenter ina caura gaglia che va sco in fem dal trutg oragiu. Il fest dat giun plaun e fa aunc dus treis turnighels, denton senza contonscher la finamira. Il Risch sebetta per tiara vi sco in toc lenn e marcla il tschespet verd cun ses calzers. Sia fatscha ei cotschnida sco in farbun e ses egls smanatschan de vegnir ord lur foppas. Las veins dil culiez che ein unfladas sco sughets ed il flad precipitau dattan perdetga d' in vehement strapaz ual varghentau. Igl ei in aspect pauc edificont, quei migliac tissi e gretta en vestgiu human. Mo tier il Risch ein talas proceduras nuot aparti. Va ei inaga ni l' altra buca tenor giavisch, sche va il fel surora e metta tgierp ed olma en in turmeagl desperau.

Sco caver de Parsiras porscha la veta daveras era enqual spina denter las rosas. Ina de quellas ei senza dubi la caura gaglia della Mierta ch' ei anson puspei scappada — sa per la contavla gada — de siu pastur. Empau ei la Mierta sezza la cuolpa che sia caura fui engiu mintga di. Ella ha buca lartg de schar ella ina solia sera en claus cun las outras e senza ina talgia paun u in pezzi sal va ei era buc ora ina tschavera. En tala moda puppergnaus sehona

in animal capeivlamein in quex de star sut la bitgetta de pastur. Il sulet remiedi per tener quella caura sin pastira fuss stau de far cun la buna e de schar custar enqual buccada paun e buns plaids. Mo quei capeva il Risch buc. Ed aschia haveva el ina veta de tgaun, pertgei cun la mala vegneva el regularme in alla cuorta. Risch schischeva aunc adina per tiara vi sco morts, mo siu tschurvi luvrava febrilme in. Vendetga! Vendetga vuleva el far, mo ch'ei seigi fatg! Quei patratg rendeva in stellin dultschezia en la mar de petradad. Mo co far la vendetga, lezza damonda era aunc buca sliigiada. En siu tgau calirau mava tut insurin senza vegnir tier ina fuorma precisa. En quei mument sefan pass udir, e davos in truscal neu vegn in mattatsch cun fatscha brina ed egl camegionts. Igl ei il caver de Planatsch, igl amitg e cumpogn de Risch. Las pastiras dils dus vitgs vischinonts ein bein partgidas e terminadas, mo ils cavers datgan pauc de stagias e tiarms e pasculeschan lur muntaneras sco ei para e plai. Oz sil miu e damaun sil tiu — quei s'ulivescha tut da sez. Il principal ei che las cauras dettien bein latg e che ils cavers hagian cuorturala.

Valentin, aschia senumnava il caver de Planatsch, era per la letga pli falombers ch' il Risch. Mo sia egliada recenta e sia urdadira maligna tradevan immediat sia superiuradad spirtala visavi a lez. Risch fa buca stem dils pass s'avischinonts, bein savend matei de tgi che quels derivien. Valentin contempla senza far sun il cumpogn terrau, e sur sia fatscha

schlueta in dubius surrir che svanescha sco el ei vegnius, fagend plaz ad ina tschera de num nuot. Vonzei bintguna el quel cun in calzer e fa de rubiesti: «Marscha capiergna!» — «Suffla en pegna,» ei igl eco si da plaun. «Oho, oz eisei si l'aura;» cudezza Valentin vinavon e fora cun siu fest ellas costas al Risch. «Stierlatsch» dat quel in sgregn e seglia en pei. «Sas ina caura pitoca sco quella della Mierta, dat ei buca sut las steilas. Quella fetsch jeu star sche jeu pos tier!» «Uimo? Propi cul burriu anora? Nezegia pauc sgiavlar cu la caura ei naven. Havesses duiu metter in pezzi sal sin la cua, lu fuss ella forse seviulta e turnada ensi.» «Fai silmeins buca beffas, cu ti sas aschi bein sco jeu, tgei muster d'ina caura ch'igl ei. En tocca e scalgias fetsch jeu la coga, sch'ella ha de vegnir sut mes pugns.» — Risch ha plidau. Massiv e rubiesti detgavunda, mo quei ei sia scompa en talas situaziuns. In per suaradas expressiuns, e la gretta anetga tschessa, il puls furibunt secalma. El ei sco il dargun selvadi che vegn tuttenina surprius en siu vau d'in sbuadetsch. El sburfla e spema, fa turnighels e zambagls entochen ch'il scarpetsch sto ceder ed untgir. Pér suenter ina hurscha vehementa anflan las auas puspei la cuorsa normala. Mo dil pli maneivels para il Risch aunc adina buca ded esser. Sur sia fatscha che tacca de suadetsch e puorla van nauschas camegiadas che tradeschan ina dira resoluziun. Senza far feda de siu cumpogn va il Risch igl εμπrem per siu fest che schai aunc adina in tschancun plinengiu sco metta

perdetga della battaglia piarsa. Valentin seplacca denton cumadeivlamein sin in biet e prend ord sac ina pipa. Cun veseivel plascher fa el las manipulaziuns che sedamondan per metter en funcziun quei benediu bategl. Cun in veider de suleagl che concentrescha ils radis en in pign marighel, envida Valentin sia pipa. Sco in argien viv seschlueta quei punct tarlischont vidaneu, mo il maun versau dil mattatsch damogna el prest el liug giavischau — e pren mira, en pintg'uriala entscheiva il tubac a setschurrir e fimar. Quei spargna zulprins e fa cuorturiala. Valentin tila da gust per la galeida scumandada e spetga cun buna peda il retuorn de siu camerat. Quel fa buca prescha de vegnir e tener cumpignia al beffiader. Ina brava piazza eis el s'entardaus sil plaz sper il fest, sco sch'ei mass vess de turnar a prender si quei ch'el veva ual tratg pli lunsch. A palendrond sco profundaus en patratgs, vegn el dalla pastira neuasi e stat avon Valentin. «Cu la mesira ei pleina, sche lu va ella surora. Quella gada eis ei avunda, quei ditg jeu a ti!» — «A mi fuss ei matei daditg iu surora, sche jeu fuss staus cavrer de Parsiras. Mo ti fas ina hazra canera e cu igl ei leu, sche temas ti la pial pleina. Jeu havevel era la stargela dil Giosch Murezi che era ina zepla sco la tia, mo ussa va ella zoppa ed ha nuota marveglias de far vias puleinas — ha, ha, ha!» «O ton sco quei che ti astgas, astgel jeu per tutta cass era. Cheu, mira quella crena tagliada en miu fest! Sas tgei quei ha de muntar? Che la caura della Mierta seigi della mort! Jeu

dun lu buca mo in tagl els calzers per ch'ella mondi in tec zoppa, jeu dun in che fa star dil tut.» «Il fest ni la caura? Jeu tegn che ti hagues pli gronda curascha de far crenas en tiu fest che de canar in toc caura. Denton, sche ti fusses buc in bugliac, sche stesses ti de plaid e fagesses inagada da de-tschiert cun tias smanatschas. Lu has ti zacu ruaus, e per posta d'ina buccada caura de pli ni de meins va il mund buca sutsura.» «Bravo Valentin, ussa discuoras ti endretg! Mo tgei duei jeu dir alla Mierta, sche la caura ha buca de vegnir neunavon,» fa ussa il Risch in tec pli de murtirau. Ils dus cavrers han puspei anflau il tun de confidanza che lai percorscher ch'els hagian gia fatg bein enquala ensemen. «Pah, per la Mierta! Per posta d'in toc femna veglia rum-pess jeu buc il tgau. Ei dat gie tontas pusseivladads ch'ina caura sa ir a piarder. Ella sa esser ida a frusta ni haver magliau en enzatgei tussegau ni esser carpada schiglioc d'ina malsogna.» «Gie, mo lu stuess ins silmeins anflar il cadaver, ni tgei? — Na, lez astgein nus buca schar anflar, per negin prezi, schiglioc savess ins podà era cattar ora la malsogna ch'ella ha giu . . . Mazzar e satrar ed in brav carpun sissu, epi ei sei segir.» «E dir ch'ella seigi vegnida engulada dals Talians cun pial e scalin. Ei fuss franc buca l'emprema gada ch'ils ezs ein vegni suls confins neu ed ein i cun in toc.» E la emprema manzegna che ti has detg, fuss ei era buc, tgei Risch?» — «Probabel era buca la davosa. Mo tener la sgnaffa, gliez stuein nus lu, ti ridischen, e schar

mitschar orasut buca silba ni cun la buna ni cun la mala, schiglioc essan nus piars.» «Nus buc, sil pli nossas pagaglias, mo jeu da mia vart hai de far cun quei nuot, e ti sas pervia de mei far tgei che ti vul.» «Oha, Valentin, ti lesses seschluitar orasut e davos dies lu ir e far il portasac. Ussa enconuschel jeu tei, sappies che jeu sai dar a ti petta pagada,» e Risch leva si e fa sco ded ir per siu fatg.

«Neu tscheu e cala de far de tup,» cloma Valentin e peglia pil tschiep a l' auter. «Jeu hai mo fatg spass, lein esser perina. Tuts per in ed in per tuts.» Ed ils dus amitgs stroclan in l' auter il maun. En quei mument ei la sort della caura della Mierta stada decidida.

* * *

Il vitg de Parsiras paradescha en siu pli bi vestgiu digl onn. Las casas brinas, ils clavaus e las bargias de tempra grischatscha, las vias e streglias, seivs e purteglas, tut ha obteniu in aspect pli amureivel e pittoresc dapi ch' il matg ha midau il contuorn en ina mar de flur e verdur. Il verd de pastg e feglia che dominescha ella natira pruenta stat en viv contrast cun ils edifecis dil carstgaun, e contrasts ei quei ch' embellescha il mund. A Parsiras eis ei oz pauca veta e moviment. Ils umens ed ils buobs ein si cuolm a far matg, e las femnas ein idas a zerclar. Entochen miezdi eis ei stau nibliu e brentina, mo ussa ei il tschiel serenaus ed il sulegl scaulda da gust la tiara frestgentada. Il suer de flurs e tiara verdegonta ascenda dalla cultira, ed ils

aviuls e tavauns empleneschan l'aria cun lur monoton sunem.

La Mierta siara igl esch-casa e metta la clav sur igl esch en. Il spluntè cul tgau liung vegn muentaustaus dal zaccogn e trembla in pèr fridas sil funs de metal. Quei tuna sco in sarament de fideivladad enviars la patruna partenta. Ella va mo orasi sur vitg a zerclar ils truffels, mo de schar tut aviert sefida ella buc. Ins sa mai tgi che savess esser d'entuorn. La Mierta spruna il fazalet sul tgau vi e va da scala giu. Sut casa seferma ella e dat in'egliada sur la seiv digl iert en. La plievgia della notg vargada ha fatg bein allas plontaziuns. Il maun della dunna carsina las caglias ded iuas che stendan lur frastgas sur la palera viadora, ferton che ses egls ein drizzai zانيا el blau dil lontan. Sa tgei patratgs han surura surpriu quei carstgaun isolau? Forsa encarschadetgna per ina primavera daditg vargada? Na, aschia ei la Mierta buc. Ina dunna persula ha auter de far che de semiar de temps vargai. Inagada, gie, ei la Mierta era stada giuvna, giuvna e castga sco las fadetgnas ded iuas che siu maun carsina. Ella ha era semiau d'amur e ventira sco quei che giuven-tetgna fa. Mo igl ei vegniu autruisa ella veta. Ei ha giu num desister, adina mo desister, e quei fa d'eventar peters. La Mierta ei restada matta veglia e la gliud pretenda ch'ella seigi empau de nauscha. Denton en peis metta ella a negin nuot e d'enza-tgi che ha buca retschiert carezia san ins buca pre-tender ch'ei vegni sterniu ora tala. E sche la Mierta

ha mirau anson sur igl iert ora, en regiuns pli lontan, sche buca per ir suenter a faulsas illusiuns — mobein per mirar, sche sia «Gaglia» vegnessi forsa dal trutg de cauras neuagiu. Ei era cumpatg las uras ch'ella haveva per moda de vegnir, sch'ei plascheva buca de far ora il di sut cavrer. Mo oz era nuot perpeis, e la Mierta pareva ded esser cuntenza cun sia sort e cun il cuors de siu mund. Ella volva il dies agl iert, pren ord bargia in fussed e camina dal vitg orasi. Sur vitg entaupa ella la Mengia che tuorna dalla lavur. Las duas vischinas salidan ina l'otra: «Buna sera, vas a far caffè?» — »Gie, e ti has gia varghentau quei?» «Gie, jeu hai fatg avon che ir. Demai ch'ei era bletsch hai jeu buca fatg prescha de semetter en. Jeu hai de far cun las giugadiras e stoi haver adatg dil terren humid.» «O, per mia gnarva ei quei seruschnem per il plaun entuorn era buca de gudogn, mo cura ch'ins ha ton èr sco nus havein, sche tucca ei de far vinavon.» Schend quels plaids pren ella orasut il scussal tgietschen ina tubachera e tonscha quella alla vischina. La Mierta fa buca d'envidar per posta d'in pezzi tubac. Quei ei buca moda denter vischinas. Tugnond in «engraziel» tila ella la presa e continuescha il discuors interrut: «Matei schon che vus haveis ina buna purziun èr, mo nua ch'ins ei bia gliעד drova ei.» «O jegher cara, gie, nus essan biars en davos meisa cu nus essan mo nus, e quels dis hai jeu aunc il cavrer de dar la spisa. Igl ei era tudi zatgi suren.» «Gie franc ei quella dunsena de pasturs ina gronda

mulesta, mo cura ch'els fan silmeins lur caussa en uorden, sche lessen ins bugen dar e quescher tgeu.» «Uonn han ins aunc buca udiu bia reclamaziuns da quellas varts, jeu tegn che quei Risch seigi buca mal cavrer.» — «Jeu sai buca tgei dir, cun mia caura ha el buca giu il dretg inschign. Gl'emprem temps schava el fugir ella mintga di. Ussa eis ei vegniu in tec meglier, mo da temps en temps metscha ella aunc adina e quei dat lu malemperneivladads culs vischins, pertgei adina ein ins buca leu per metter en ella. Oz hai jeu teniu mirau, mo viu hai jeu buca ch'ella fussi d'entuorn.» «Quella mulesta hai jeu mai giu cun las mias e quei sun jeu leda, pertgei la stad han ins auter de far che star e mirar sin cauras alvas. Ti eis forsa era tezza empau la cuolpa che tia caura stat buca cul cavrer. Lai tonaton en claus quei animal, sche s'endisa el vid la muntanera ed ha buca pli marveglias ded ir ordenter.» «Podà, mo lu va ella schetga dil tut. Ella ei schiglioc tschessada cul latg dapi ch'ella va sut pastur e sche jeu fagess buca bien cun ella la sera, sai jeu buca co quei mass a finir.»

«Jeu empruass in tempset, epi vesas ti co ei betta. Mo ussa stoi jeu ir. Sche Dieus pertgiri!» «Num de Diu!» e las duas femnas van mintgina per siu fatg. Senza pli bia entardaments contonscha la Mierta siu frust nua che las cagliettas de truffels ed il zerclen verdegian en cumpleina harmonia. Pér cu il suleagl ei ius da rendiu davos la pezza, cala ella de barhar e tuorna a casa.

Cusera va la Mierta per l'emprema ga cun sadlutta sin claus de cauras. Enten scavignar ses truffels ha ella giu peda de ponderar il cussegl della Mengia ed ha anflau che lezza pudessi haver raschun: Schar la zepla en claus, sche ha ella forsa meins meraviglias de fugir della muntanera ed ir dapersei. Mo ina buccada paun vul ella tuttina schar vegnir tier a sia «zila» — igl ei per mantener il latg. Avon il claus de cauras eis ei in hazer traffic e cunfar. Tgi vegn e tgi va ed auters stattan e miran tier. Negin che fa stem della Mierta che vegn tuttenina cun honta enstagl culs mauns vits. Ella ei buca pli els onns de dar els egls e svanescha sco tons auters egl intern della zona. Leu eis ei in smugl de cauras e glied, in scadanem de scalins e bransins, de hontas che tunan de vit e de plein — in bischlem e sevilem de vegnir tut confus. E leutier ina cametschadad e stgiradetgna ch'igl egl disaus alla glisch dil sulegl sto igl emprem mo ir a palpond d'in punct a l'auter avon ch'el survesi la situaziun. La Mierta para tut sepiarsa en quei bugliadetsch, ed il propiest de schar la caura en claus ei sin duas ded ir culs peis ensi. «Na gliez en cheu sa mia Gaglia franc buca clauder egl, quei pauper toc! Mo nua eis ella era?» La Mierta sefultscha tras il stretgem, mira envi ed enneu e queta finalmein d'haver cattau ad agur zatgei gagl el cantun il pli entadem. »Zila, zila, neu mia zila», mo ella po clamar adumbatten. Quella ch'enconuschess sia vusch ei buca d'entuorn, e las outras fan ca feda. Quei leu el cantun ei cum-

patg ina gaglia d'enzatgi auter. La Mierta tuorna ad encurir d'in cantun en tschel, mo senza success. Il grond catsch dils mulschacauras ei vargaus, ed ella ei prest persula denter las cauras ded auters. Cun la honta vita sto ella turnar a casa sia. Quei ei l'emprema ga che quella caura ei stada ora ina sera e la Mierta sa buca tgei tertgar. Schiglioc era ella adina sil baul e cusera buca per peis. Sch'igl ei mai buca schabegiau zatgei cun quei pauper animal! La Mierta lava giu e dosta naven la vischala de tscheina e dat lu aunc in'egliada el ruog de latg. Tonscha ei aunc per de solver? Lu metta ella si il scussal schuber e va giadora. Il spluntè cul tgau liung vegn buc a frida de far l'usitada reverenza, pertgei la patruna-casa ha emblidau de serrar igl esch. Mierta sto saver il daco e dacum che sia caura ei buca turnada, schiglioc sa ella buca anflar ruaus. Il caver duei vegnir ora cul marmugn, sch'el sa enzatgei. Mo quel ei probabel gnanc sefatgs en ch'ina caura muncava. Sch'el savess mo dir ch'ella seigi fugida e circa da tgei uras, sche fuss ei silmeins in fastitg. Ual stulida della surfatscha sa ella tonaton buca esser. Lein mirar! E la Mierta splunta schenadamein vid igl esch-cuschina della Mengia. « Perduna il disturbi! Ei il caver aunc cheu? » La Mengia schigenta ils mauns vid il tschoss de cuschina e mira tut surstada sin la nunspetgada viseta. La Mierta era ina de siu fatg che haveva buca per moda ded ir per las casas a dond la bucca, e sch'ella spluntava da quellas uras, lu stueva ei esser enzatgei aparti.

«Igl ei bein buca schabegiau enzatgei, sche Dieus vul? — Il cavrer, na, lez ei ual ius avon in mument. El ha fatg prescha de tschenar sco sch'el havess aunc avon maun enzatgei. Has forsa giu dagrettas cun tia caura?» — «Ella ei buca vegnida cusera e jeu level dumandar il buob, sch'el savessi novas nua ch'ella ei pegliada vi.» «Mo sche num de Diu! Eis forsa ellas stretgas cul latg? En tutta cass savess jeu» «Engraziel Mengia, per damaun tonscha ei aunc e denton vegn la caura speronza bein neunavon.» «Gie pervia de gliez buca sepeglia en, quella anfla segir puspei la via a casa. Inaga ni l'otra sa quei capitar ch'ei s'entardan zanua.» «Gliez magari — sche lu buna notg e buca per mal dil disturbi.»

La Mierta semeina e va. Mo cun in confiart aschi de bienmarcau eis ella buca satisfatga. Enzatgei positiv less ella endriescher, era sch'ei fuss aunc aschi mal d'engrau. Ella va d'ina streglia vi, tschancuna la via nova e stat vonzei avon ina casa tablegiada cun slondas pintgas. Cheu stat il Peder Tschechi, sco el senumnava el lungatg marzial de Parsiras, al qual la roda ha purtau uonn la honur de cauvitg. El ha giu de pladir ils pasturs de casa, pia era il cavrer, ed ha de dar a quels tetg e letg. El ei responsabels sin dus mauns: Als geniturs dils buobs ed als vischins dil vitg. Igl ei ina sbuserada posiziun de survir a dus signurs. Ei ha num anflar la via miez. La Mierta sa co in cauvitg sto esser e damonda perquei cun tutta curtesia, sch'ella sa-

vessi discuorer cul Risch. Quei tun raschuneivel ch'ei schiglioc buca moda tier las dunnauns che vegnan tiel cauvitg per discuorer cul cavrer fa sil Peder ina buna impressiun. «Vus vegnis ual in pèr minutas memia tard, dunna Mierta. Il buob ha gest dau la buna notg ed ei ius a letg. Mo sch'ei fa basegns sche sai jeu ir si e mirar. Eis el forsa buca vegnius cun tut las cauras?» «Mia «Gaglia» maunca, e cura ch'ins ha mo ina, sche mauncan tuttas. Jeu stun mal senza quei tec latg e level mo dumandar il cavrer sch'el havessi in'idea nua che quei animal ei pegliaus vi. Igl ei magari ina che fui beinbugen, mo autras gadas ha ella silmeins adina anflau siu nuegl. Sch'el savess dir da tgei uras ni sin tgei vart»

«Secapescha, secapescha! Forsa eis el staus ensemen cul de Pardatsch ed ha tier la zavrada schau ir ella cun las ezzas. Jeu vi ir si e dumandar il fegher.» Peder va a scarpitschond da scala-lautga siado e splunta vid in esch-combra. Mierta che spegga en zuler auda mintga plaid: «He Risch, eis gia a letg? Cheu giu ei la Mierta e damonda suenter sia caura. Ti eis para buca vegnius cun ella. Sas buca novas nua che ti has starschau quei animal?» «Quella della Mierta? — na jeu sai nuot. Bein, da miezdi er'ella aunc, gliez sai jeu per franc.» «Eis forsa staus ensemen cun quel de Pardatsch, tgei?» «Gie — na — bein, nus essan stai si Plaunlom.» «Aha, e la sera zavrau che vala nuot ed ussa ei quella caura giu Pardatsch enstagl nua ch'ella s'udess.

Igl ei ded arver ils egls avon che trottar encunter casa mo cun miez della muntanera.» Peder tuorna e vegn da scala giu. «Quels buobs, cu els ein inagada en cauma, sche rabetschan ins ora nuot pli. El di ch'el seigi staus ensemen cun quel de Pardatsch, e lu ei vossa caura matei ida da lezza vart. Mo zatgi vegn schon a mulscher ella cusera ni damaun e denton eis ella puspei cheu. Cu ils carrers vegnan ensemen, sche fan ei che vala nuot. Jeu hai detg al Risch miu meini, mo pli che ins sevila e meins ch'ei gida.» «Mo viu ella il di ora, ha el bein?» «Gie aunc entuorn miezdi, gliez eis el segirs. Pervia de quei mo stei ruasseivla. El ei empau de levsenn, il Risch, sco buobs ein, mo manzegas hai aunc maina engartau ch'el ditgi. E per damaun, sche vus haveis buca latg, sa mia dunna forsa gidar ora.»

La Mierta engrazia sco de haver retschiert, dat la buna notg e va. Quei ch'ella ha intervegniu ei zatgei ed ei nuot. In agen sentiment surpren il cor della dunna sil viadi encunter casa. Igl ei brin sin far notg, e las casas e bargias, schiglioc honzelias e de buna fei, han obteniu ina urdadira stgira e smanatschonta. Remarcabel co quei sa far grev ed anguoscha alla Mierta, che temeiva schiglioc buca il stgir ed havess buca senuspiu ded ir sin santeri da mesanotg. Mo cura ch'igl ei stgir el cor, sche para il mund plein umbrivas. Ed el cor de Mierta eis ei stgir e vit. Forsa perquei che sia «Gaglia» ha sbagliau il trutg e sto maner cusera en in auter claus?

Ni eisei pervia de quellas zacontas onzas latg caura che mauncan el ruog? — Na aschi stretga en siu patertgar ei la Mierta buc. Mo tgi di ch'ei seigi mo aschia e buca mender? — Il Peder e la Mengia — gie quels manegian bein cun ella. Mo igl agen instinct, quella vusch misteriusa e nunperscrutada — quella restonza d'in sisavel senn aunc salvada ord in temps paradistic — quel ei d'in auter pareri: Flausas, tut mo flausas! La caura, lezza ei piarsa e stat piarsa

E sch'ei fuss aunc — sche setracta ei la finala d'in animal, buca digns de turbelar il cor d'in human. Podà? Mo cura che quei animal ei la sulletta creatira en la veta isolada d'in carstgaun, lu ei quei in cass tut special che sa buca vegnir pesaus sin la stadera de cumin. Ed il bia eis ei buca mo ual la crusch la pli nova che smacca. Il panziedi ded oz cloma neunavon de quels dil vargau, ed ei seforma in complex de petradad che stat en negina proporziun pli cun la situaziun dil mument.

L'otra damaun saveva la Mierta strusch capir co ella fuva vegnida a casa la sera avon. Tut pareva mo ded esser stau in nausch siemi. Pér cu ella svida il latg en la cazzetta per far solver e tegnenta maun il ruog vit, vegn ella pertscharta della realitad. La «Gaglia» ha cumpatg tuttina muncau ier sera, mirar sch'ella vegn oz, schiglioc ha ei num semetter sin la tscherca. La Mierta va vid sia lavur. Ei vegn sera senza che la «Gaglia» fussi, sco tontas gadas pli baul, vegnida persula dal trutg giu. Oz

fuss ella stada beinvegnida. Las uras che las cauras vegnan ei la Mierta si sper il claus. Siu cor batta pli spert. De speronza ni tema? . . . En scadin cass vul ella discuorer senza cun il buob. Ussa! Sisum Creschnut fa ei in tschamien de puorla, ed in migliac senza fuorma semova dal trutg neuagiu. Las cauras vegnan! In sunem de scalins, in zappitschem de pass, in pèr schuls e giaps, e la muntanera ei svanida el claus. La Mierta ha denton giu temps avunda per seperschuader che sia «Gaglia» ei buca el smugl. Il cavrer siara la geina cun schlegn, semeina — e stat en fatscha alla Mierta. «Ussa vi jeu lu tuttina saver co ei stat cun mia caura. Cheu denteren eis ella buc.» Risch haveva giu peda tut il di de sepreparar sin quella damonda. Mo sin ina attacca aschi anetga era el buca pinaus. «Gie, na . . . jeu sai buc,» sbarbuta el senza propi saver tgei che la dunna haveva dumandau. «Jeu vi dar a ti «sai buc», ussa vegnas ti ora cul marmugn ni ch'ei vegn ina suarada caura. Creis ti forsa che nus havein cavrer mo per envernar e pagar e per ver dagrettas? Tgi che va cun las cauras ha era de turnar cun ellas, schiglioc eis el in lader e valanuot!» La Mierta ha alzau la vusch ch' il mattitschem che steva dentuorn vegn attents e cuora neutier. En in gienà ein Mierta e Risch tschinclai d' in rudi de marveglias. Risch sehona in quex de tonta attracziun e sefagess pli bugen ord la puorla. Mo gliez dess en egl. El vesa ch'el ei el clauder e ch'el vegn buca libers della Mierta mo cun dir: Jeu sai buc. Quei fa vegnir el

in tec pli maufers. «Jeu hai tertgau ch'ella seigi ida cun tschei cavrer, mo gliez eis ella buc, ed oz sun jeu ius ad encurir dapertut anavon. Mo viu hai jeu nuot, buca tac, ed ier da miezdi era ella aunc cun tschellas. Jeu sai buca dir auter e pli che encurir sai jeu era buc.» «Forsa eis ella zanua cul tgau denter dus lenns de clavau e po buca ora», manegia in de quels el rudi. «E forsa han ils quacs magliau ella», dat ina buobetta denteren cun in tun de compassiun che leventa ina generala risada. En quei mument sesluccha il rin e Risch senezegia della occasiun per scappar ord il clauder. La Mierta ei zun nuot cuntenza de quei finale ed havess tschaffen de schar ora il fel sin quella genira de marveglias. Mo gliez fuss dau fiug al strom ed ella ha avunda cun il donn senza las gomias. La Mierta mira aunc inagada en claus per far la segira e tuorna a casa. «Jeu pos ir mezza ad encurir, pertgei cun quei lappi d'in cavrer vegn ins buca ordlunder. Mo igl emprem stoi jeu ir zanua per latg de far tscheina.» Malgrad ch'igl ei oz il secund di che la caura stat ora, sche ei la Mierta meins deprimida che la sera avon. Zanua vegn la «Gaglia» franc neunavon.

Gl'auter di ed ils dis suandonts ei la Mierta sin viadi ad encurir la caura piarsa. A Pardatsch ed els uclauns vischinonts, pertut repeta ella la medema damonda: Haveis buca viu ina caura gaglia? — Ed adina la medema risposta, differenta mo ella fuorma, unisona el cuntegn: Nuot, meins che nuot! Mo la Mierta lai buca sestermentar. Ella va si cuolm

e si d'alp, aschinensi sco igl ei terren e verd, e siu «zila, zila, neu mia zila» ch'ella cloma e tuorna a clamar da mintga crest e tgiembel tuna sco in zennet de miert en las regiuns solitarias. Avon mintga clavau e ficler seferma ella, sperond, temend, de forsa anflar la «Gaglia» sependida denter dus lenns en. Cun sias queidas e siu ir dapersei fuss ei tgunschamein pusseivel che la «Gaglia» havess pegliau lezza fin. Mo nuot anfla la Mierta, era buc ina caura ventschida che dess silmeins in streh tras tut ils ulteriurs tgisàs. La Mierta ei vegnida stauncla ed unfisa ded encurir e dat la caura per piarsa. Aunc inagada ha ella dumandau il Risch, sch'el havessi forsa cattau in fastitg, mo lez ha scurlau il tgau ed ei ius per siu fatg.

En in vitget sco Parsiras fa in pign carpugl ina gronda unda. In mument fuva la caura della Mierta il discuors dominant en cuschinas e zulers. Tgi prendeva partida per la Mierta, auters per il cavrer. Mo remarcabel pareva ei a tuts ch'ina caura hagi saviu svanir giud lur pastira senza schar anavos ils minim fastitgs. Ei vegn lignau vi e neu, tratg en consideraziun tuttas pusseivladads. Mo sil patratg ch'ils Talians pudesien haver engulau ella, sin lez ei negin vegniu. Plitost deva ei tscheu e leu enqualin che struclava in tec in egl e scheva de quei strusch: «Jeu havess in tec idea dil cavrer»

Suenter in pèr jamnas han novs eveniments schuau naven igl interess per la «Gaglia» e sia sort e negin che studegiava suenter quei cass auter che

la Mierta e forsa il Risch. Capeivel, per posta d'ina caura va il mund gie buca sutsura.

* * *

Igl ei temps de stad. Giu casa pruescha il risdiv sperers undegionts, e dallas crunas de matgs salidan las neglas. Pastiras ed alps ein aunc verdas, mo igl ei in verd isau che tila sin grisch, e tscheu e leu, sin bots e bleissas tuttavìa sin brin. Dapi la cargada pasculescha in muagl de stiarls e vadials sin las pastiras de Pardatsch e Parsiras, ed ils cavrers han piars lur suveranità en quels reviers. Els vegnan aunc tolerai el contuorn, mo da dretg e raschun s'audan els da quest temps en las regiuns pli aultas. Dis de bial'aura van els era pruamein dallas vallettas siadoras e sil fil, mo sch' ils nibels ein stgirs ni era mo sdrimai, prefereschan els de star tscheu giu. Quei plai zun nuot al starler de «Sutcrap» ch'ei in pastur conscienzius e quenta cun il pastg sco la masera cul pieun. Ils cavrers ha el insumma buca per in'honor e nuot sa irritar el pli fetg che stuer constatar tgigerlems de cauras en ses muletgs. A siu buob, il qual giudichescha la caussa d' in auter pugn de vesta anora, ein ils cavrers denton fetg d' engrau. Quei ei la suletta cumpignia siado cheu sur gl' uaul, e Flurin ch'ei in mattatsch spir veta tegn ault la cumpignia. El dat bugen ina paterlada cun de quels de siu pèr e pli bugen aunc fa el de sestrer sco quei ch'igl ei moda denter la buobanaglia. Il starler ei in um de siu fatg e tgeus sco ils cuolms, sut las

tschemas dils quals el ha passentau la gronda part de sia veta. El ha quitau de siu buob sco de siu muvel, mira ch'el hagi de beiber e de magliar, ch'el seigi tafers ed en gamba e cun quei basta. Quei ei schinavon tut en uorden, mo per in cum-pogn della posa de Flurin buca sufficient. In tec recreaziun sper il paun e la lavur sto era esser. Flurin ha denton adina anflau la storta, ed oz eis el puspei fruntaus ensemen cun ils cavrers, e quei senza ch'ei fussi dau en egl a siu patrun enzatgei: «Las vadias de scarvon Luzi ein puspei naven. Probabel ein ellas enagiu Plaunlom. Duei jeu ir a mirar?» «Gie sche va, mo fai e neu,» ed il lumpazi ha giu liber pass tier la cumpignia giavinonta.

Risch e Valentin havevan per moda de vegnir ensemen cun lur muntanera a Plaunlom, e leu vegneva ei decidiu schebein ei seigi de vargar siadora ni buc. Las cauras eran disadas aschia ed ei pareva sco sch'ellas prendessen era art e part della cusseida de lur pasturs. Els stevan leu mirond agradora ed havevan ad interim marveglias ni de pastg ni pelegn. Sil pli enqual stargela che ughegiava en siu levsenn giuvenil de disturbar il silenzi, fagend de sepugnar cun quellas de sia pèr.

Oz ei l'aura si tochen sum, ed ils cavrers ein prest secunvegna tgei pegliar a mauns. «Lein ir!» fa Risch e catscha dus dets en bucca per dar igl usitau signal. Mo Valentin dosta: «Spetga aunc ina miula, forsia vegn Flurin — jeu havess marveglias . . .» «Marveglias? Less era saver pertgei? Quei tralilà

vegns ti aunc de veser avunda, sche ti has in tanien persuenter. Jeu da mia vart sehonel de quei sontget in quex. El ei adina suenter ils calcogns a nus sco sch'el havess per finamira de spiunar ora e metter nus in bi di ella trapla. Nus essan buca cheu per far cuorturala a de quels pops-mumma. El fuss adina si per dar la caura ni pitg-pètg ni schiglioc in giug de pops, mo schi prest ch'ins less pegliar a mauns enzatgei pli de num seschlueta el sutora: Quei ei puccau e tschei ei scumandau, ed ei vul far adatg tgei ch'ins fa e discuora. Has viu tschei di cura che nus havein vuliu far fimar el ina pipa tubac? Dieunuardi co el ei sedustaus, sco sche quei mazzass e quei sulettamein pervia ch'in toc onda ni scolast ha giu scumandau. Vesas, de quella sort glied hai jeu respect, ti sas co ei sedi: Maglia vuts e» «Gie gie jeu sai il proverbii, mo ual perquei hai jeu marveglias tgei che Flurin vegn oz cun tut. Jeu tegn che jeu hagi dumignau il sontget e quei mo cun in toc veider, sas quei veider che jeu duvrael per envidar la pipa. Flurin ha gia deditg giu igl egl sin quei termagl e tertgava sappi Dieus tgei striegn ch'ei seigi lundervi. Ier sera ha el spetgau mei giu la «Cotglera» e tulanau che jeu detti ad el la lenta.» «E ti eis staus aschi de buna fei ed has dau? E cun tgei lein nus envidar, sche nus havein inagada buca zulprins, ha — vida gliez ha ti buca studegiau.» — «Il tubac che nus havein, vegnin nus d'envidar senza veider, mo ussa dai peda e lai ventscher mei,» continuescha Valentin. «Ti

creis probabel che jeu hagi dau vi bein spert la lenta, mo per ch'el cali de tulanar. Na Risch, per de lezzas grazias eis el buca vegnius tier il dretg: Siatonta raps ei il prezi, e de marcarar gnanc per in tgie-tschen! Havesses duiv ver tgei egls che Flurin ha fatg sin quella dumandada. El ha balbegiau enzatgei de «tgei tratgas era» ed ei seviults per ir. Pauper liufer, haveva forsa aunc mai viu ina tala summa daners. Jeu hai denton sentiu in stellin compassiun cun Flurin e hai detg: Sche neu, jeu vi far pli bienmarcau. Ti sas haver il veider per nuot, sche ti fas quei che jeu ditg. Tiu patrùn, il starler, ha tschei di fatg prender mei si dil vitg ina brava rolla tubac. Ti pos saver nua ch'el ha mess giuda maun ella. Sche ti vegns a mi cun in rin de quella rolla, mo ei sto esser in rin entir ed entratg, sche sas ti haver la lenta. Flurin ha detg buca plaid ed ei jus per siu fatg. Ussa hai jeu marveglias sch'el vegn cun il tubac ni cul veider.» »Probabel ni cun in ni cun tschel, e lu has ti fatg in marcau en uorden. Jeu havess silmeins buca dau orda maun ina caussa avon che haver l'otra — mo stai, leu vegn il Flurin!

Ils cavrers interrompan lur discuors, e Valentin mira sin l'ura sco per far de saver ch'els hagian spetgau ditg avunda: »Finalmein! Jeu hai tertgau che ti hagies buca peda oz per nus auters.» Flurin vegn tut cotschens mo sesprova de far bucca de rir. El ei schenaus de comparer avon ses cumpogns sco in ch'ei buca dil tut schubers e pli bugen se-

menass el entuorn e fugess. Mo sch'el ha astgau dir «a» sche sto el era dir «b»: Jeu hai giu d'encurir las vadias de scarvon Luzi e sun in tec s'entardaus.» Schend quels plaids raguda el el sac dellas caultschas e vegn neuadora cun duas bufatgas buccadas tubac de rolla. Dend in'egliada tementada ensi ed engiu porscha el il tubac engulau a Valentin. Quel pren las duas buccadas e tegn ellas in'encunter l'otra per seperschuader ch'ei seigi la misura. El ei cuntents e fultscha la preda en sac. «Mo neve, vus scheis lu ora a negin,» roga Flurin e sa buca sch'el duei rir ni bargir. Ils cavrers dattan inarizada: «Mo sche ti creis» e las cauras che spetgavan mo il signal de partenza gezzan sin quei las ureglias e semettan en moviment. Cavrers e cauras svaneschan davos ina collina, ed anavos resta Flurin tut persuls. El mira suenter a pasturs e muntanera sco sch'el havess aunc de dir in plaid a quella schenta, mo il plaid vegn stinschentaus sillas levzas e resta nunexprimius. Tgei ch'el vuleva propi dir sa Flurin sez buc. El senta mo in squetsch sin siu pèz dil qual el fuss bugen sedeliberaus. Schebein il plaid che steva agli sin la lieunga havess purtau il levgiament desiderau?

Il maun dil mattatsch va en sac e vegn neuadora cun la lenta. El volva il termagl sin tuttas varts, contempla e pesenta quel sco sch'ei fuss ina custeivla caussa ual acquistada per grev prezi, e sin sia fatscha pensiva stat scretta la damonda: Eis ei stau la peina? Ussa tegn el il veider encunter

il suleagl e diregia il punct tarlischont sur sia palma-maun. Co quei segeina envi ed enneu e sin tuts mauns! Ha il maun de Flurin la tremblutta? «Lein mirar sche ti stos star eri, mureri, schia — au!» Flurin untgescha cul maun, e sur sia fatscha murglinada va in surrir de cuntentienscha. «La lenta ei buna, pilvémo!» e contemplond sia palma-maun vesa el ch' il punct tarlischont ha schau anavos in bi tac tgietschen silla pelladira brina. «Tgisà sch' ei pudess furar atras il maun de tener ditg avunda?» — Per ad interim ha el experimentau avunda ed el fultscha la lenta en sac.

Il sunem ded animals pasculonts che tuna dal lontan en las ureglias a Flurin fa endamen agli ch' el sesanfli cheu sin in post piars ed el festgina de turnar anavos danunder ch' el era vegnius. Bein gleiti po el ver ils emprems tgaus dil muvel spatitschau — igl ei las vadias de scarvon Luzi las qualas el haveva encuret, mo alla finala quasi emblidau. El volva ellas encunter il muletg e seposta lu sin in biet agl ur digl uaul. Ussa ha el temps de rimnar in tec ses patratgs: Per quella gada eis ei aunc iu ora en bein; il starler ha observau nuot, ed ils vadials ha el casualmein era anflau. Mo ina ga savess ei fallir. Sche mo quei dil tubac vegn buc alla glisch, gliez fuss il mender de tut. Dacheu-denvi vul el desister de talas aventuras che schendran mo fastedi e malruaus e star vid siu fatg. En tala maniera reussescha ei al mattatsch de quietar la consciencia levantada, e quei ei senza dubi in

success el combat denter bien e schliet. Mo donn ch' il muvel ei oz aschi ruasseivels e pulits e ch' ei semuossa negina occasiun al paster convertiu de mussar sia premura e bunaveglia!

Vonzeivi entscheiva ei a semegliar liung a Flurin, e siu spert svegliau ei danovamein silla tscherca d' ina distracziun. Mo tgei duei in mat persul pegliar a mauns per far cuorturiala? Mo ina mola fa buca frina, e moler mo ch' ei seigi miult, gliez ha era num nuot. Scher e turnar a scher, gliez seigi il pli perdert ch' in pastur sappi far en uras de bialaveta, haveva il starler inagada dau per recept a siu buob, cu quel era selamentaus dil semegliar liung. Mo Flurin saveva pegliar a mauns cun il scher ual aschi pauc sco siu patrun — ch' era eris sco in dasch — cul far spruns. «Jeu savess ir giu Caumastgira e mirar dellas uolps», vegn ei tuttenina endamen al bagat, ed en in gienà eis el svanius egl uaul.

Caumastgira ei oz negina cauma pli. Il bufatg muletg cun la zona de nuorsas enamiez, cun tufs e grugns entuorn entuorn, ei vegnius surprius dagl uaul e dorma dapi decennis in sien de schenderletga. Il lagugn ei vegnius aunc pli stgirs ell' umbriva de pegns rasai e barbus e la tuva ha piars sias vestas sereinas ed ei sezugliada en in capetsch de mescal e ragischs dultschas. Il num de Caumastgira fuss probabel era curdaus en emblidonza, sche buca ils catschadurs havessen adina puspei frestgentau sia memoria. Caumastgira ei davenportau in veri-

tabel' eldorado ded uolps. Passionai catschadurs discuoran tuttavia d'in'atgna razza de Caumastgira e pretendan che quella sort uolps hagi in grugn pli lad che las ordinarias. Quei vegn era ad haver stimulau il buob dil starler de fastisar ora quei encarden, e per schabetg ha el gia l'emprema gada cattau adagur quei ch'el encureva — uolps e quei buca mo ina, mobein in entir cuvi. Dapi lu eis el ius beinenqualgadas giu sum il grugn e laghegiau ora ils uolpets e lur cunfar.

«Forsa ei la refla setratga naven dapi che jeu sun staus la davosa gada,» studegia Flurin e storscha d'in maun in dasch maltartau che stat ballantschond sco ina seiv viva avon siu nas. Igl uaul sedola e sedosta de schar penetrar enzatgi en ses secrets, mo ad in mattasch lingier sco Flurin vegn el buc ordavon. Malgrad siu sestentar smanatschont ei quel mitschhaus viaden e contonschiu siu post de laghetg osum il grugn. Da leu anora lai Flurin terrasas ses egls sur la domena de Caumastgira e mira e tuorna a mirar, sch'ei sereghegliass enzatgei tgietschen sco ded uolps ella fuostga verdur digl uaul. Mo igl ei in van sestentar. Era ils megliers egls de catschadur san buca far ord in tuf in animal scarpont. Flurin seplacca cumadeivlamein el mescal e spetga. Pasturs ein disai de spetgar, ston els gie era spetgar mintgamai entochen che lur animals van sur ils tiarms ora avon ch'ir a volver. Mo quei cheu ei in pauc emperneivel spetgar. In cumpogn della posa de Flurin sesenta pli bein sin in crest de su-

legl che en il stgir contuorn`de taunas ded uolps. «Ussa sch'ei vegnan lu buca neunavon, sche sai jeu ded in ch'ei staus per la davosa gada giu Caumastgira,» sevila Flurin e pusa siu tgau sin il cumbel seniester, demai ch'il dretg entscheiva a duler. Cheu dat ina sgagia sinzur, e siu viers mitgiert e rauc tuna sco in signal d'allarm tras il silenzi digl uaul. «Tgisà tgei quei ha de muntar?» Flurin mira suenter agl utschi grisch ch'ei suenter cuort sgol puspei svanius ella cruna d'in pegn. Persuls ei Flurin cumpatg buc. Forsa che quella sgagia ei vegnida neutier cun il medem intent sco el e sgagia ussa aschi de vilau mo spir perquei ch'ella ei unfisa de star a spetgar. Il mattatsch sto rir sur de siu patratg, pergei ual aschi bein po la sgagia haver dau sinzur en tala maniera per rir ora il buob dil starler ch'ei vegnius tochen giu Caumastgira per mirar sin cauras alvas Flurin stat per seretrer, ch'el vesa il tgau d'in uolpet a comparend davos in tuf neuasi. Plein marveglias uarda igl animalet viadora el mund de Caumastgira per seperschuader ch'ei seigi aunc tut sil pei vegl. Quei tec disfidonza ei denton prest supprimida, ed igl uolpet semuossa en tut sia preschientscha als egls nunveseivels digl uaul. «Quei fuss matei numero in,» selegra Flurin e spetga cun carschenta marveglia il comparer dils auters. Quels fan lu era buca spetgar liung'uriala, e vonzeivi ei la famiglia cumpleta. Tschun dels, in pli frestg e rambotel che tschel sezuolan e sepeglian ella cuort de lur staup sutteran. Quei ei daveras in aspect

aschi singular ch'igl ei stau la peina de sesgarflar empau tras burschina e cagliom e che remunerescha cumpleinamein quell'urialetta ch'ei ha tuccau de spetgar. Ils uolpets paran ded esser plein fom, sco quei ch'igl ei nuota de far smarvegl en in tenercasa aschi grond. Probabel eis ei era stau la fom che ha carmalau la societad ord lur tauna e buca il basegns de respirar la bun'aria digl uaul. Fertan ch' ils dus pugniers eran secargai pil cavez e vessen il pli bugen scarpau in l'auter en pendas e fenghels eran ils auters premurai de pegliar las mustgas e muschins che sgulavan sur lur tgaus vidaneu. Mo quei ei gronda fadigia e pintga raccolta, pertgei in muschin ei svelts e sch'el vegn era a mauns, sche mida quei nuot sin in magun fomentau. Il pli falomber e caratsch dils fargliuns ei s'avanzaus tochen osum il tuf e mira cun egls plein desideri encunter igl uaul: Oz ha la mumma ditg de vegnir cun gentar, suspira il pauper magliafom. Cheu dat ei in moviment el rudi dils uolpets. Ei lain ils muschins, calan de sestalegiar e lur tgierpet stendiu ei mo spir attenziun. Tschun pèra ureglias ein gizzadas sur igl englar viadora encunter igl ur digl uaul. Leu ha ei ual camegiau denter la bostga e burschina, mo el medem batterdegl eis ei puspei stau svaniu e naven. Mo stai! Ei la faletga dadens il tuf grond buca seballuccada? Franc ei quei la veglia che tuorna dalla rapina. Lai ver tgei ch'ella ha recaltgau per ses pigns? Flurin tegn en egl la faletga, spetgond minga mument il comparer dell'uolp. Cheu dat ei in

zaccogn el tschof verd, las palmas de faletga untgeschan dretg e seniester ed ord il zuppau seragheglia ei sco de corns, corns schi ners sco il fulin.

Flurin dat in gibel de sgarschur, pertgei el medemument ha el era viu a sbrinzlond in pèr egls sco cazzolas de fiug. Il pauper mattet fuss snarius della anguoscha, sche quell'appariziun havess ella proxima secunda buca obteniu ina fatscha pli curte-seivla. Ils corns ein buca spari, mo ei semuossa ch'els ein de quest mund e taccai vid il tgau d'ina caura. Quei tgau haveva la veglia cumpatg anflau enzanua e rabitschau cun grond fastedi silla meisa de ses pigns. Ils egls de fiug che havevan tementau il pir de tut nies Flurin havevan de far cun ils corns lidinuot. Els derivavan della uolp che haveva probabel risviult sias glischs dil sestentar ch'ella stueva cun ina preda aschi malvuglida. L'uolp veglia ei denton arrivada sil tuf nua che ses pigns sederschan plein ardiment sin la remarcabla tschavera. Ils corns della caura vegnan stratgs vidaneu sco ina balla de pei — mo buca ditg, e la caniala lai suenter. Ils uolpets vegnan prest unfis de sgarar ossa ed untgeschan cun gnefs setrumpai della magra gasteria. Els miran in si per l'auter sco affons malcuntents e sgrezian ils dents a lur sort de pupira. L'uolp veglia ch'era sesternida ora el pastg per schar pussar sia membra smagregiada seretrai ella tauna. Ils giuvens suondan, ed anavos resta mo il caratsch e falomber. Ussa che la hurscha ei vargada vegn el finalmein era de far enconuschientscha cun il menaschi dil di. Cheu dat ei

pauc de ruer, mo il pignet ch'ei disaus mo cun las vanzadiras anfla aunc adina enqual Brustga ch'ils gronds en lur engurdientscha han survesiu. Alla finala entscheiva el a termagliar cun la cavazza spelletschada sco in gattegl cun la rucla de caltschiel.

Flurin ha bandunau siu post e va a targlinond dagl uaul siadora enviars la pastira. Ses patratgs ein fatschentai cun quei ch'el ha ual observau giu Caumastgira — specialmein cun ils corns della caura. «Danunder ha l'uolp quei tgau? — Ch'in'uolp magli giu il tgau allas cauras, gliez ha el aunc mai udiu. Ei sto esser che quella caura era malsauna ni tuttavia ventschida ed igl ei mo il cadaver ch'ei curdaus ellas greflas dell'uolp. Mo ina caura ha era in patron. Tgisà sche quel sa della sort de siu animal?» Flurin sto sefermar in mument per che siu tgau vegni de scarplir tut quellas damondas e pusseivladads. En scadin cass havess l'uolp buca dumignau ina tala runada malvuglida, sch'ei fuss stau pli lunsch de vegnir neutier. Ei sto esser che quella caura ei ventschida mo cheu el contuorn de Caumastgira. Flurin vegn tentaus dallas marveglias, ed enstagl de turnar anavos tier ses vadials fa el in grond caraun e va ella direcziun danunder che l'uolp era vegnida cun siu dubius butin. Mo de quels animals san passar aschi lev ch'ei resta anavos zun negins fastitgs che pudessen tradir lur sendas! En quei viriveri de truscals, pastg e carschems eis ei nausch encurir enzatgei, ins sto saver grazia de buca sez aunc sepiarder. «Quei cheu va buc», tratga Flurin

e piarda tutta speronza d'anflar silmeins il scalin de quella caura disgraziada. Mo quellas caglias de puaunas giu leu en quei plaun vul el aunc sblundergiar, demai ch'el ei tonaton aschi lunsch. Il matatsch svanescha in mument el ravugl de truscals e pignola che stattan aunc sidavon als fretgs giavionts e croda nunspetgadamein sin quei ch'el encureva: Amiez il cagliom in stavel de pastg zappitschau, de tschespets e tiara, ossa è pelegna «Quei fuss pia la combra de carn dellas uolps» constatescha Flurin cun snuezi ed ha ussa cuntentau sias marveglias. El ha tuttenina piars il gust de magliar puaunas e senta mo pli in desideri: mitschar schi dabot sco pusseivel digl uaul e de ses encardens malmunds e misterius.

* * *

L'otra damaun ei Flurin oragiu Plaunlom e spetga igl arrivar dils cavrers. El ha emblidau che quels han schau el il di avon a mesa via, emblidau il propiest de star vid siu fatg. Igl ei naturalmein la novitad de Caumastgira che ha stimulau el de turnar ed ir a vitg tier ils cavrers. Sch'ins anfla ina caura, ni era mo parts d'ina tala, sche secapescha ch'ins ha d'annunziar quei als cavrers. Quei sesenta Flurin obligaus cun risguard enviers lur vicendeivlas relaziuns de pasturs.

Ilus dus cavrers ein nuota surstai, vesend il buob dil starler sil post usitau. Els sminan cumpatg il pertgei che quel ei vegnius. «Hai jeu buca detg?»

scutina il Risch, «mo il tubac savein nus cun tutta bunaveglia buca dar anavos pli al feagl perdiu.» Cun ina sfarfatga risada sepeinan ils dus cavrers de turnar a prender sils corns il pauper Flurin. «Has durmiu bein?» salida Valentin cun in surrir cudizzont. Flurin fa ca stem dell'ironia e rispunda de buna fei: «Mo empau, sche vus leis ual saver, e quei per vossa cuolpa. Mo ussa tedlei!» e Flurin entschiva a raquintar de sia aventura de Caumastgira. Valentin che aveva ina replica beffegionta silla lieunga, laguota il tissi e fa la gatta morta, vesend per tgei cantun ch'ei vegn tratg. Ussa ha ei num schar luvrar il giudezi enstagl la bucca, sch'ins vul buca curdar ella buglia. Avon il buob dil starler vegn Valentin buca a capitular. Sche mo il Risch en sia ortgadam lavaga buca il giug. Valentin enquera cun sia eglia da pitgiva de prevegnir a quei prighel. Per tups ch'el ei, il Risch, quei segn penetront ha el capiu: El ha de quescher e schar sura. Denton ei Flurin alla fin cun siu rapport. El che era schiglioc disaus che ses plaids vegnevan mo ignorai e beffergnai ei buca mal surstaus dell'attenziun cun la quala ils malempudai han suandau oz siu discuors. Finalmein eis el tonaton vegnius cun enzatgei che ha tratg a quels feghers. Quei sentiment dat anim al mattatsch, ed el concluda triumfond: E sche vus leis buca crer, sche mo vegni giu Caumastgira e mirei!

Encunter tals arguments sa Valentin far nuot. Per memia vegn Flurin a ver detg la verdad. Mo

el vul mussar ch'ins sappi era gudignar la partida senza trumfs: «Uimo — jeu fagess aunc empau bahaultscha per posta de dus corns. De quels savein nus cavrers mirar a turnar e mirar, sche nus mo arvein ils egls. E quei leu de Caumastgira ei per nus era negina novitad. Nus savein precis de tgei caura quels corns ein stai ed era il daco ch'els ein vegni giu Caumastgira. Quei ei nuot de niev per nus ch'ins satiara ils animals ventschi, mo ch'il buob dil starler ha nuot auter de far che ded ir per las cafottas e catschar il nas en la scadiala dellas uolps ed en de quei che va tier ad el in quex, gliez ei veramein ina novitad. Tgisà tgei ch'il starler discuess, sch'ins mass e purtass ad el tgei che siu buob traffica tut davos siu dies? Podà che quei dil tubac intressass el ual ton sco las capiergnas de Caumastgira.» —

Ils davos plaids de Valentin han tunau sco ina smanatscha, e las tscheras hostilas ton de l'in sco de l'auter dattan d'entellir a Flurin con tard ch'igl ei. Lez ei tut surprius d'in tal secuntener e resenta la viulta anetga sco in freid lavatgau sin igl anim d'anson. Ad el eis ei nuncapeivel daco ils cavrers han saviu tschaffar si en mal ses plaids aschi della buna fei. «Tgi che sgrata ha che morda», sedi in proverbi, mo Flurin ei memia agitaus per studegiar vida proverbis e lur morala. Siu entir patertgar ei umbrivaus della maluardada remarca arisguard il tubac, ed il panzieri che siu enguladetsch savessi vegnir alla glisch, stinschenta tuttas ulteriuras pon-

deraziuns. Cun ils cavrers eis ei buca bien magliar tschereschas, quei ha el ussa fatg per senn, e temeletgs sco el ei, festgina el de puspei metter a cavegl la ballontscha disturbada: «Jeu hai mo tertgau — cun quei ch'ei era corns d'ina caura» — «ch'ei seigi stau ils cavrers!» «Schia ussa eis ei ora, ti miserabel glisner e spiun che ti eis in!» Risch ha buca pudiu seretener, vesend co Flurin seschlihaveva entuorn la buglia. El havess matei aunc detg pli de quellas caussas malnizeivlas, sch' il pugn de Valentin havess buca serrau agli per in mument la faviala. Mo Flurin haveva gia udiu memia bia. Indignaus sur de talas maltscheccadads, semetta siu spert bienatsch finalmein era sils peis davos e senza grond fastedi combinescha el las differentas surprises e vegn tier ina conclusiun avon la quala el sez peglia tema: «Aha, ussa sai jeu»

Enaquella rebatta in schul sur la pastira. Tuts treis seglian en pei sco electricai e drezzan lur egls encunter il tgiembel danunder ch' il signal ei vegnius. Leu stat il starler cun fest e capiala sco ina visiun de tschei mund e muossa cun in smani detschiert de vegnir. «Quei vala per tei», respiran ils cavrers, ferton che Flurin semetta a cuorer dal con siado. Plein flad arriva el avon il starler che stat sco s. Pieder silla sava dil parvis, pinaus per retscheiver il pauper puccont. Flurin ei perschuadius ch' ei detti ussa ina dertgira nauscha pervia de ses malfatgs, e vulend aunc senzegiar della davosa secunda de grazia, entscheiva el a balbegiar: «Jeu — jeu priu tubac — in toc tubac»

«Tgei, tubac lesses ti aunc, ti pegliapiertg che ti eis in! In pèr entuorn las ureglias havesses ti meritau perquei che jeu hai stuiu encurir tei aschi ditg. Ins ha buca runtga avunda tschell' uisa senza aunc haver de tribular pervia dil buob.

En emprema lingia eis ei ussa de dar uorden ed ir giu casa cun quella stiarla dil maltgietschen avon ch'ei vegni memia cauld. E lu eis ei era de mirar della biestga che nus havein sterniu dagl uaul entochen sil fil. Che quei seigi la davosa gada che ti vas per las taviarnas duront la lavur. E cun quels cavrers sai jeu insumma buca vertir che ti has in tanien cunsami. Quels duein far lur fatg e nus il nies.»

Aschia sevila il starler, ed enten sevilar eis el seviults e sbargata cun pass preschai encunter la tegia e ses quitaus.

A Flurin ha la tala reprimanda catschau il burniu de turpetg en fatscha, ed el marscha cun tgau a bass sper siu patrun irritau. Ina de quellas retiradas havess el buca s'imaginau. Mo cu la mesira ei pleina, sche va ella surora. El ei staus in cum-pogn de levsenn ed in schamper metschafadigias che havess meritau la torta avon che d'oz. Ussa ha ei num ir en sesez e semeglierar. Flurin ei buca in de quels che lai ir las admoniziuns d'ina ureglia en e da tschella ora. Sch'il starler havess giu fatg attents el pli baul sin sias obligaziuns de pastur, ualvess ch'ei fuss vegniu tier la catastrofa. Denton per far endretg eis ei adina aunc uras e temps.

Ina mesura pli tard sesanfla Flurin cun la stiarla malsauna sin via encunter il vitg de Parsiras. Ils eglis tarlischonts e la fatscha rienta dattan perdetga ch' il buob dil starler ha puspei anflau igl equiliber moral. Ina cuorsa giu el vitg ei per in buob ded alp in eveniment festiv ed impurtont. Festivs muort la mondura de firaus che vegn en damonda tier talas occasiuns, impurtonts perquei ch' il mat de cuolm ha il sentiment che quels de casa stoppien sefermar e smarvegliar della rara viseta. Flurin havess suenter il stemprau della damaun buca semiau ch' el vegnessi aunc il medem di undraus e risguardaus cun ina tala missiun. El ha bein astgau trer ordlunder la conclusiun ch' il starler stoppi esser enriclaus de ses nauschs plaids e ch' el hagi en scadin cass aunc la medema confidanza tier siu buob sco vidavon. E quei vegneva ad esser aschia. Mo concernent l' honur de astgar ir giu casa cun in armaul dil maltgietschen podà ch' ils meinis dil starler grond e siu buob fussen aunc svariati per la letga . . . Il starler haveva dau rigurusas ordras arisguard il transport digl animal malsaun, e Flurin suandava quellas cun ina conscienziusadad sco sch' ei setrattass d' in recept dil miedi. Arrivaus sut igl uaul, vesa el ils emprems representants dil vitg, glied nuot aparti, che eran fatschentai cul far fein prada. Ils biars eran denton memia lunsch naven dil trutg per observar il buob ded alp e sia stiarla. Auters che eran pli maneivel sefermavan gizzond la faultsch e devan in' egliada sco per seperschuader, sche quei

mondi forsa tier ad els enzatgei. Mo lu semettevan els puspei alla lavur sco sch'ei fuss schabegiau nuot. Flurin seconsolescha cun il patratg ch'ei midi canzun inagada ch'el seigi propi el vitg. Mo in tec pli bia attenziun havess el viu bugen era da quellas varts. Cun ina tschera in tec stgirentada continuescha el siu viadi ed arriva, adina catschond il biestg ordavon, giuaden ella cava dils Dulezis. Quella ei profunda e stretga e muort la draussa che crescha dretg e seniester stgira e nunsurveseivla. Tuttenina seferma la stiarla, ed ei dat in spitachel a mesa via. Flurin scarpetscha els calcogns a siu animal, ferton ch'ei suna e tuna si dalla cava sco ord in visprè irritau. Ina vusch recenta gibla e grescha, in'otra secundescha, ed avon ch'ils ded alp vegnien de render quen della situaziun, ein els rebatti siado della cava. Pér ussa vesa Flurin ch'el era fruntaus cun siu biestg encunter ina menadira che mava a cuolm cun la bagascha, e quei en in liug nua ch'in normal s'entupar e sescumiar era nunpusseivels. Per quei haveva ei giu ded ir sco quei ch'ei era iu: La part pli falombra haveva stuiiu ceder alla surforza e dar liber il vau. Quei fuss aschinavon stau capeivel ed en uorden; mo che quels della menadira han alla finala aunc duvrau la bucca enviers el, sco sch'el persuls fuss staus l'empudientscha dil scarpetsch, gliez ha Flurin schau parer bravamein malraschuneivel. Tgisà sch'el haveva buca il medem dretg de vegnir per quella via sco quels de sutsi? Il pli nuidis ha el giu sin la mattatscha che em-

palava ils bos, la quala ha suenter che siu bab aveva gia garriu sia buna part era aunc dau siu uegl remarcond cun sprez: Quei semeglia in buob de stiarls!

Flurin havess il pli bugen spelau las tarscholas alla zepla, mo avon ils eglis dil bab fuss quei buca stau cunvegnent, ed el sto secuntentar cun far pugn en sac. Ils plaids malvugli han aunc ditg resunau en sias ureglias ed occupau ses patratgs, mo l'egliada ha el dacheudenvi teniu drizzada sin il trutg e ses incaps ed aschia contonschuiu senza pli bia fastedis il vitg de Parsiras. Flurin era aunc pauc staus en quei liug ed enconuscheva ni glied ni casas. D'in pèr mattitschems che termagliavan sper via cun crappa ed arschella obtegn el la necessaria orientaziun, mo ha persunter l'entira bargada che suonda cantond e giubilond tras las streglias dil vitg:

Clin clin Gion Flurin
Ha in quet sco in galdin
cun siu tachi missignin!

Arrivaus finalmein el liug indicau, vegn el pertscharts ch'el steva avon escha serrada. Il patruncasa e sia glied eran cumpatg si prada a far fein. El mira empau entuorn ed observa en iert ina dunna fatschentada cun encurir iuas. Schebein quei ei la persuna ch'el enquera? El vegn prest ord meraviglias. La massera ha cattau ad agur la viseta e sedat d'enconuscher entras in commensurau beinvegni: «Quei cheu sai jeu il detg grau. Ussa ch'ins ei tut persuls ed ha de far ils mauns pleins cun gentars

e tuargias ston ins aunc haver suren animals mal-sauns. Nus havein bein adina quei discletg.»

Ella tschenta giun plaun la sadiala cun ils fretgs encuri, schigenta ils mauns vid il scussal e vegn neuador dellas iuas. La tschera malidia untgescha inagada che la pura ha giu urentau igl animal mal-dispost: «Quei ei la stiarla della »Palma», sche jeu sbagliel buc. Ei fuss donn per quei tier ch'ei de buna derivonza. Ussa mo neu, sche mettein nus ella en nuegl pign. Empau te de curetg tempru il magun sclavinu e crestgas schigentan. Mo perinagada vi jeu dar en in tec de sec.»

E la dunna che era ual vegnida disturbada en ina lavur ei gia cun tgierp ed olma vid in'otra. Aschia ein las femnas de purs: Ellas han de far ils mauns pleins ed ein beinduras staunclas e malidias, mo mai che lur premura e quitaun disgessen.

Per Flurin ei la missiun alla fin, ed el ei bials e leds de saver turnar anavos tier ses stiarls. Ussa smarvegla el buca tec pli ch'il starler ha schau ad el quei plascher malgrad igl unviars ded ozendamaun. Ina pli malengraziavla lavur che ded ir giu casa cun animals dil maltgietschen havess il starler buca saviu anflar per siu buob; dagrettas e beffas sin via, malvesius el liug e leutier aunc in brav viadi e strapaz. Flurin dat adia alla dunna e semeina per ir; silmeins ch'el seigi anavos ad uras e che las davosas caussas daventien buca mendras che las empremas. Mo Flurin vegn buca libers aschi dabot. Dunna Mengia fa amogna il caffè, ed entochen che

quel ei pinaus astga el s' occupar dellas iuas tenor gust e plascher.

Quei plai al buob dil starler e magliond las iuas aschas entscheiva el a reveder siu pareri arisguard ils de casa e lur malraschuneivladads. Davos meisa endriescha la dunna co ei mondi cun genetschas e mugias e co ei stetti cun il pastg. Flurin dat sclariment sco el sa ed ei dasperas premuraus de render honor alla stupenta marena. Denter auter vegn il raschieni era sils cavrers, mo sincerond Flurin ch'el seigi grevamein malperina cun quels, secuntenta la dunna cun la remarca: «Sche gliez ei ton megliaer.» Ella vul danovamein derscher en a siu gast, mo lez ha caffè avunda e dosta tschentond il maun sin la scadiola sco in grond.

Aschia ha il di burasclus pegliau ina andanta fin, ed arrivond Flurin a bun'ura sin l'alp ha ei perfin tunschiu per in pèr plaids de renconuschientscha da vart dil starler. Flurin ha giu premura de buca disturbar pli las bunas relaziuns, e savend danunder ch' il prighel smanatschi, eis el oravontut untgius ord via als cavrers ed a lur complots.

* * *

La dumengia suenter Nossadunna d' uost ei la dumengia dils starlers. Quei di han ils signuns dils schetgs per moda de far ina scappada giu el vitg aschinavon che las relaziuns lubeschan. Quel de «Sutcrap» ha astgau ir nunschenadamein, pertgei Flurin spetgava mo l' occasiun per saver mussar a siu pa-

trun con attaschus ed uerts ch'el seigi. Oz saveva el far bien per las munconzas dil vargau e francar la simpatia dil starler per tut la stad aunc restonta. Duront ch'il muvel pasculava senza far feda della assenza dil starler grond, ha Flurin temps e peda de far ina revista e bilanza sur il curriu e passau. Atgnamein haveva el fatg ina tschecca carriera, sche ins metteva en comparegliazion il «metschafadigias» e «pegliapiertg» d'inagada cun la posiziun ded oz. El saveva esser loschs della midada, mo propi ventireivels era el aunc adina buc. En sia veta era in punct ner, il qual vuleva buca s'accordar cun l'ulteriura fassada: Il tubac engulau. — El saveva voler la caussa sco el vuleva, ina certa cuolpa taccava adina aunc lundervi. E sch'il starler intervegneva della caussa, tgei figura per el de stuer star avon siu patrùn sco in della detta liunga. Lu fussen las relaziuns denter els dus sclavinadas per adina, ed el savess forsa far il fagot ed ir per siu fatg. Aschi lunsch astga ei buca vegnir. El ei decidius de sez prender enta maun las hottas dil destin. Mo co pegliar a mauns? Il tubac ei naven, ed el ha ni raps ni occasiun de cumprar e restituir il quantum engulau. Mo stai! El ha buca duvrau il tubac, anzi mo brattau per in veider de sulegl, e quel ei aunc avon mauns. Ussa sa el co far: Turnar al starler la lenta enstagl dil tubac e prender quei che vegn sco surcomi. Sche quel ha buna luna, di el forsa buca bia e lai aunc ad el il termagl. Forsa fuss ual questa sera il mument adattau?

Il starler ei arrivaus giun vischnaunca ual ch'ei tuccava de messa, e sco um cartent eis el senegiaus dell'ocasiun per puspei ina gada assister al survetsch divin. Suenter il survetsch divin ha el giude dar plaid e fatg sin cadruvi als purs che sefultschevan entuorn el per endriescher co ei mondi cun lur schetgs. L'ins e l'auters han era envidau el a gentar, mo en emprema lingia ha el stuiu risguardar l'invitaziun dil cautegia; aschia era ei usitau. Ils auters ein era stai cuntents cun: «In'otra gada forsa!» Il suentermiezdi ha il starler passentau en l'ustria amiez la puraglia, aschia che quels che havevan la buna veglia savevan demussar lur generusadad cun schar cuorer enqual miez liter. Il starler ei in um de confidanza, al qual ils purs ston surschar ina gronda facultad. Igl ei perquei capeivel che mintgin ei premuraus de tener en veglia quei um per amur dil beinstar dils animals agli confidai. Bein enqual ded alp selai tschorventar de quella attenziun, s'imaginond ch'ei vali a sia persuna enstagl a siu uffeci. Surprius della vanagloria piarda el magari il tgamun sur sesez e fa ina parada e bahaultscha che va a finir sco ei stat scret ella fabla dil bov e della rauna!

„La rauna sespanegia,
entscheiv' a sescuflar,
sedrova e laghegia
fin ch'ella sto schluppar. —

Sedestadond allura ord il turmegl de fiasta cun in tgau sco in furmicler, sesanfla el persuls e bandunaus amiez il grisch luverdi.

Il starler de «Sutcrap» saveva cumpatg ch' il spass ei bials cu' l ei cuorts, e s' enclinond il sulegl encunter la pezza, dat el cumiau alla cumpignia e tuorna a munt. Silla sava dell' ustria seferma el denton aunc in amen sedrizzond all' ustiera: «Ussa havess jeu emblidau la tschugalata per il buob. Cun ils mauns vits sai jeu buca turnar si dil vitg.» E ferton che la svelta ustiera raguda en la scaffa de glas sestendan plirs mauns ad ault, fagend de saver ch' els giavischien de pagar quella bagatella.

Arrivaus en tegia enten far brin, anfla il starler siu buob fatschentaus cun far caffè. Quei augmenta sia buna luna, pertgei il vin ed il viadi han fatg seit. «Schia, quei ei endretg che ti has patertgau al caffè. E co eis ei iu de far il starler grond? Has giu biala veta?»

Flurin sa dar in favoreivel rapport sur il decuors dil di, e vesend il patrun cuntents e della buora, seresolva el de batter il fier entochen ch' el ei caulds. Flurin haveva studegiau e pesau exactamein mintga plaid per siu confess, mo ussa ch' ei fuss stau de discuorer taccavan ils plaids vid il tschiel della bucca ch' el rabetscha ora buca silba. Tenor plan havessen ils plaids giu ded ir ordavon, preparond la via alla caussa, mo essend quels s' entardai, ei la lenta sin meisa avon ch' ils plaids. E quei ei stau meglier aschia. Il starler pren enta maun il termagl per mirar tgei ch' ei seigi e fa lu de buna fei: «Tgisà danunder che ti has quella antiquitad?» «Dals cavrers — jeu hai cumprau — brattau per in toc

tubac de rolla.» Flurin ei vegnius tut cotschens ed ha sbassau l'egliada vegnend tier il punct decisiv «ed il tubac hai jeu priu de vus.» — —

In mument eis ei tut quiet en tegia. La latiarna che penda sur igl esch-tschaler ha survegniu il singlut e sia brausla glisch zaccuda e trembla sco sche ella sentess malpuccau per il puccont enriclau. Els egls dil vegl pastur tarlisch in cural d'argien, mo el damogna l'emoziun e di, rumpend il penibel silenzi: »Ti eis staus sincers, e perquei vi jeu buca sevilar sin tei per posta de quei tubac. Ti vesas con lunsch ch'ins vegn de sedar giu cun schliats camerats. Hai bein giu avisau de star della largia de quels lumbarduns. Quels han el tgau mo aviras ed entruideschan ils auters de far il medem. Els duein tuttavia haver mazzau ina caura questa stad, mo viu ha negin, e senza mussaments eis ei mal far enzatgei cun de quella genira de manzognas. Ei va bein sch'els mettan alla finala buca aunc ora la cuolpa sin tei.»

Quei ei plaids che siglientan bagats al penitent resignau. Sch'ei dat situaziuns ella veta, nua che plidar ei meglier che quescher, anfla Flurin che quei mument seigi ussa arrivaus per el. Cun plaids che culan e roclan sur la lieunga senza negin fastedi raquenta Flurin de sias experiencias e s'entupadas cun ils cavrers e della aventura cun las uolps de Caumastgira. «Sch'igl ei aschia manegiau,» concluda il starler la discussiun, «sche mon jeu damaun giu egl uaul e mirel sch'ins vesess aunc ils fastitgs de

lur scroccaria. Cun l'emprema caschun vi jeu lu plidentar ils feghers.» E schend quests plaid porchel el aunc al buob la tschugalata della fiasta e sesaulza per ir a ruaus.

L'auter di camina il starler per in trutg emblidau encunter il lagugn de Caumastgira. Atgnamein mass quei tier ad el in quex, mo per amur de siu buob che duei buca vegnir en ina schliata glisch pervia dellas cattavegnas de ses vischins, vul el seprender en per la caussa. L'uatga el liug dil delict duei dar entschatta e fundament alla inquisiziun. Cheu retegn el tuttenina siu pass, pertgei ei para ch'el hagi udiu vuschs de carstgauns en la vischinonza. El gezza las ureglias ed auda ussa era pass che s'avischinan. Il starler ei surstaus de entupar glied sin quei trutg selvadi e sezuppa davos la dascha d'in pegn per mirar tgei che semuossi. Igl ei vuschs de buobs, ed el po ussa capir plaid per plaid: «Jeu havess buca giu ruaus senza far la segira ch'ei seigi surcarschiu ils davos fastitgs. Mo ussa savein nus star ruasseivels. Quei resta misteri de Caumastgira.» Ei dat ina risada, ed in'otra vusch continuescha: «Atgnamein savess la Mierta aunc esser engrazievla a nus per la breigia che nus essan sedai de metter aschi bein giuda maun sia Gaglia.» La sfarfatga remarca ord la bucca de Valentin finescha senza l'usitada risada, pertgei en quei mument stat il starler avon els. — Sur las ghegnas surstadas dils cavers va in'umbriva de snuezi: Misteri de Caumastgira!